

Korošec.

Gospodarski in političen list za koroške Slovence.

Izhaja vsako drugo soboto v Kranju kot priloga „Gorenjca“.

Velja za celo leto 4 K in se plačuje naročnina in inserati naprej. Vsi rokopisi, pisma in druge pošiljke naj se pošiljajo na uredništvo in upravništvo „Korošca“ v Kranju. Rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plačuje za enostopno petlit-vrsto za enkrat 12 v, za dvakrat 18 v, za trikrat 24 v, za večkrat po dogovoru.

Posamezne številke stanejo 10 vin.

Štev. 1.

V Celovcu, v soboto, dne 12. decembra 1908.

Leto II.

Prihodnja številka izide danes 14 dni.

Svojim čitateljem in naročnikom!

Z današnjo številko stopa „Korošec“ v drugi letnik svojega obstanka. Prvo leto se je „Korošec“ krepko potezal v prvi vrsti za narodne, napredne in socialne koristi tlačenega koroškega Slovenca. Marsikak boj je prebil, ne samo z najkrutejšimi sovražniki, z Nemci in nemčurji, ne, tudi proti osebnemu sovraštvu je moral „Korošec“ vihteti kopje. Zastonj se ga je liskalo kot sovražnika, zastonj poizkušalo ga uničiti — krepko je obstal in čil izšel iz boja za najvitalnejše naše interese. Prav lahko rečemo, da je „Korošec“ postal važen činitelj za probujo Slovenstva na Koroškem. S popolnoma mirno vestjo stopamo lahko na koncu prvega leta na plan. In mirno zavest imamo, da je „Korošec“ vselej in vsikdar storil svojo dolžnost, krepko stal na braniku ter povsod in vedno zagovarjal narodne in napredne interese slovenskega Korotana. In tako hoče storiti tudi v prihodnje. Tudi ne koraka se ne odmakne iz začrtane mu poti. Najprva in najsvetejša njegova naloga bo buditi in dramiti zaspane, bodriti in podpirati buče. Saj dela je neizmerno veliko in mnogo premalo delavcev. Temu pomanjkanju moči, ki bi delale za probujo in zavednost med narodom, pa naj odpomore „Korošec“. Razširjajte ga, koroški Slovenci v vsaki vasi, v slebrno koč. Vsak koroški Slovenec bi ga moral imeti. „Korošec“ je izšel — kakor razvidno — v povečani obliki ter bo od sedaj naprej redno izhajal vsakih 14 dni. Prosimo svoje somišljenike in cenjene dopisnike, da nam ostanejo zvesti tudi zanaprej. Čimbolj zanimiveje bo

„Korošec“ pisal, tembolj se bo razširjal, tembolj ga bodo ljudje čitali. Smer mu ostane ista. Jedrnjati članki, poučen gospodarski del, raznovrstni dopisi iz vseh del Koroške in pa zanimiv podlistek bo izpolnjeval vsako številko. Cena listu ostane 4 K. Torej naprej! Uredništvo in upravništvo.

Cesarjev jubilej.

Izvanredno je bilo življenje našega presvittlega cesarja. Izvanredno z ozirom na veliko trpljenje, katero je moral prestati tekom dolgih let, posebno vsled nesreč, ki so se mu pripetile v visoki njegovi rodbini in katere je pretrpel s čudovito moško udanostjo. Izvanredno je njegovo življenje, ker so bila leta njegovega vladanja polna burnih političnih časov.

Ko je nastopil habsburški prestol, je vrela revolucija po celi Avstriji. Samo Slovenci so bili tudi tedaj najbolj zvesti in udani. Pozneje so bile odločilne vojske proti Nemčiji in proti Italiji, vsled katerih smo izgubili precejšnji del naše države. Važna je bila za državo okupacija Bosne in Hercegovine, pri kateri priliki je padlo mnogo avstrijskih vojakov.

Tudi na gospodarskem polju so bili slabi časi in posebno hud je bil denarni polom v sedemdesetih letih. Tudi notranja politika je večkrat menjavala. Absolutizem je menjaval z raznimi ustavami, dokler nismo dobili ljudski parlament in dokler se ni izvojevala splošna enaka in tajna volilna pravica.

Torej koliko skrbi, koliko dela, koliko nevarnosti in koliko trpljenja! Vse to je premagal naš presvitti cesar v šestdesetih letih svojega vladanja s čudovitim junaštvom. Tudi slovenski

narod na Koroškem želi svojemu cesarju ob tej priliki najboljših blagoslovov. Saj za mnoge krivice, katere moramo pretrpeti ni odgovoren on, temveč vlada in njegovi svetovalci, ki so nam provzročili tekom teh šestdeset let toliko krivic, da jih ne moremo pozabiti niti v tem jubilejnem letu.

Zato pa tudi lahko rečemo, da je to jubilejno leto pomenljivo tudi za slovenski narod na Koroškem zaradi tega, ker nas vse te vladine krivice tekom dolgih let niso mogle ugonobiti. Ravno nasprotno. Vse zatiranje ni pomagalo ničesar! Še smo tukaj, živimo in bomo živeli, četudi proti volji krivične vlade in naših nasprotnikov. Vedno bolj in bolj se zavedamo tudi mi, da imamo po postavi iste pravice, kakor drugi državljani. Šestdeset let je preteklo, odkar so leta 1848 različni narodi, med temi tudi slovenski narod javno in glasno povedali, da hoče v državi enake pravice in da se hočejo kot narodi svobodno razvijati. Prišli so sicer potem časi, ko je avstrijska vlada prepovedala celo slovenske knjige, da celo slovenski zemljevid, menda kot državi nevarno delo. Toda tisti časi, časi našega najhujšega preganjanja so prešli! Tudi mi se zavedamo že svojih pravic in si jih ne pustimo več kratiti.

„Südmark“ in „Schulverein“.

Nemci napejajo vse moči, da bi nas tihe in mirne Slovence uničili. Vzeti nam hočejo vse, kar imamo, namreč našo zemljo in naš materinski jezik. Vsak mora izpredvideti, da če to izgubimo, izgubili smo vse. Slovenski kmet, kaj boš počel, ako ti vzame nemski moloh zemljo in jezik. Tujec boš na svoji lastni zemlji. Vsak pošten človek, ki ima še kaj ljubezni do svoje rodne grude, na kateri se je

tako težkega. Da, ta pogled v temne prepade in svitle stene ima nekaj uničujočega v sebi za človeško bitje.

Iz strmih višin grozi le poguba lepim dolinam tam daleč doli v prozorni višnjevi megli. In to borno zelenje, znak življenja, kako izgine v primeri veličanstva skalnatega morja! Tu je svet, v katerem se udomači le orel in orlovo srce.

Brona glas je pretrgal tšino. Iz doline se je vil sprevod. — Saj res, svetišče so ti zidali Večni, svetišče na visoki strmini. Čemu so ti ga zidali, ono revno, zakajeno svetišče tu v tem gorskem kraju, v tem orjaškem svetišču? Oj, cerkva tu spodaj, priča si onemoglosti človeška roka!

In iz nizine zatrepeče odmev stare romarske pesmi. Naj stopim v njih vrsto? —

Done zvonovi, romarji pojo,
znamenje križanega v breg neso,
nad verni ki glavo trudno poveša.
V pobožni vrsti — naj me le pogreša.

Stojiva mnogo bližje si midva
tam, kjer dotika gora se neba.
Ne jaz, ne on porešava glave;
oko v oko si zreva, srcé v srcé! —

Nu slednjič sem se spustil iz svojega zračnega stališča zopet dol na pot, ki se vije krog vršanca do cerkve. Ob tej poti je kapelica zaprta z železno pregrajo. Ob tej pregraji pa visi vse polno do ped dolgih lesenih križcev, ki so jih izdelale več ali manj okorne roke pobožnih romarjev. Vsadko, ki namreč v prvič pride na Višarje, odloži tak križec pred ograjo te kapelice, in ta križec stoji tam do prvega viharja, ki ga odnese zopet v dolino. Tudi jaz bi bil odložil svoj križ tod, a pretežek je bil, in čemu tudi, ko bi mi ga vrnili stokrat težjega

PODLISTEK.

Križem po Koroški.

Spisal Ferdo Plemič.

VI. Višarje.

Grehov nimam mnogo na svoji duši, če se mi ta samohvala morda ne šteje v greh, ipak sem se napotil na božjo pot na Višarje, da obiščem to staro pribežališče koroških vernikov. Po mojih žilah se pretaka namreč tudi koroška kri, in biti Korošec ter ne biti na Višarjah, je ravno tako čudavreden slučaj, kakor biti Mohamedanec in ne biti vsaj enkrat v življenju v Meki.

Lepega jutra izstopim torej v Žabnicah na postaji, vesel, da se že od tam vidi cerkvice na strmi višini, in da človeku ni treba ravno vedno povpraševati:

«Vi očka, kje so pa Višarje?»

Sicer pa poti res ne moreš zgrešiti, saj te vsakotoliko opozori trojezična tablica, kod moreš stopati. Drugače se pa lahko zaneseš se na nekatera znamenja, ki te pogosto srečujejo, t. j. na mastne papirčke vseh političnih barv, na jajčne lupine in na razbite steklenice; sami znaki prestalih «mavžn» pobožnih romarjev.

Predno zavije pot tik bobnečega gorskega potoka v breg, si pokrepčam še dušo s kozarcem vina in potem hajd dalje. Urnih nog dotečem kmalu drugega samotnega romarja.

«Kam pa, očka?»

«I, na božjo pot,» odvrne on, sopiha ter si briše poten obraz. «Vroče je vroče, in težko nosim.»

«Težko nosite! Kaj pa? Svoje grabe?»

Preplašeno me pogleda mož in reče:

«Grehe?»

«Nu, ja!»

«Nak! Brašno, brašno težko nosim.»

«To je pa kaj drugega.»

Šla sva par korakov dalje, naenkrat se mi možek zvali v senco ter jame vleči iz svojega brašna kruh, klobase, jabolka, jajca, slanino in druge take odpustke.

«Kar prisedite, gospod!» me povabi dobrodušno.

«Hvala, mislim namreč hodé in ne sedé priti do vrha.»

«Saj nisem tak, da bi Vam ne dal pokusiti!» reče on, ki je slabo tolmačil moj odgovor.

«Tudi za to hvala, pojdem kar naprej. Imam s seboj namreč svojo mladost in svoje veselo srce, in to se — lahko nosi.»

«Pa zbogom!»

In šel sem dalje po strmi poti navzgor brez odmora do krčme na planini. Tam pa sem si vpričo lepega planinskega sveta privoščil mal odpočitek, zadovoljen sam s seboj, da sem premagal vso pot v pičlih dveh urah in da mi do pravega višarskega vrha (1792 m), za katerim leži romarska cerkev in prenočišča, ni mnogo več hoditi. Izpil sem vino ter v naskoku vzel vršac.

Hladen veter je rezal preko vrha. Zavil v svoj površnik naslonil sem se ob trigonometrični kol ter se zazrl v divjo planinsko pokrajino krog sebe. Od vode in vetra razjedeno skalovje, ponosno se dvigajoče v čudovitih oblikah, strmelo je skozi tenki planinski zrak v me. Zrl sem veličastni prirodi neposredno v lice, a poteze tega lica niso prijazne, grozovite so in ni življenja v njih. Srce vstrepeče pri tem pogledu in na dušo se vleče nekaj

nice ne upajo več izpovedati, ker se je po novi metodi v Borovljah bati skritih prič. Vsak bo torej mislil, da tistih podivjanih razbojnikov in brezvestnih falotov, kateri razsajajo v temnem mraku po mirnih vaseh, ne more doleteti nobena kazen. Toda temu ni tako. Vsak sme povedati kot priča tudi svoj sum in vzroke zakaj tega ali onega misli. Lavkarjeva lovska družba zasluži kazen in jo mora tudi dobiti, če je še trohica pravice na svetu. Ali bo morda to surovo početje te družbe, iz katerega bi bila nastala lahko največja nesreča, ostalo zaradi tega nekaznivo, ker gosp. sodniku niso znana imena tistih, ki so streljali? Naj pa drugače izprašuje! Naj vpraša, na koga gre sum in zvedel bo dovolj! Saj je samoobsebi razumljivo, da se je lovska veselica dne 6. oktobra t. l. vrsila po natanko dogovorjenem in poprej sestavljenem programu, ki je bil gotovo znan najemniku lova g. Husu, po domače Pavkarju v Resnici. Če je pa g. Hus veselico s takim programom predlagal in pripravil ali pa v to napeljal, je on odgovoren za vse, kar bi se bilo lahko zgodilo, odgovoren je pa tudi za barbarsko početje, ki se je uprizorilo na Trati in na Otrovci. Da je bil program te razbojniške veselice, medborovniških banditov v lovski obleki že poprej natanko določen, mora priznati vsak pameten človek, tudi gosp. sodnik Matzl in da je za kazniv program odgovoren tisti, ki ga je predlagal in dovolil, torej na vsak način gosp. Hus kot glava lovske družbe, tega morda ne kapira Hus sam ali pa Sigott, kapirati pa bo moralo to c. kr. državno pravdnštvo, katero pozivljamo, da v tej zadevi vestno izpolni svojo dolžnost in varuje življenje in imetje mirnih ljudi pred tako nevarnostjo. Pobaramo, kaj bi se zgodilo, če bi bil nastal zaradi metanja raket velik požar, ki bi vpepelil celo vas? Kaj bi bilo, če bi bili lovci v mraku ustrelili koga, ki je ravno ob tisti uri šel po kaki stranski stezi na Trato ali na Otrovco? Ali bi ostali nesrečni ljudje tudi tedaj brez vsake pomoči? Ali bi se prizadetim tudi tedaj ne moglo dati nobenega zadoščenja? Naša potrpežljivost je sicer velika, a tudi nje bo v kratkem konec. Respekt pred c. kr. sodnijami pa med nami zmirom bolj gineva, ker imamo bridke skušnje. Ta slučaj človeške podivjanosti in nemčurske strasti pa ne sme ostati brez kazni, zato bomo že mi skrbeli, da bodo o tem škandalu morda še ropotali naši državni poslanci v državnem zboru.

Jezersko. (Požar.)

Koristna ognja je oblast,
ko človek čuva njeno rast,
in kar napravi, kar stori,
je dar nebeske te moči.
A moč nebeska strašna je,
če varstva sponi znakne se,
in samoglašen tir puhti,
nature proste prosta hči.

Te velepomembne krilate besede, ki sta jih prevela po Schillerjevi slavni pesmi o zvonu Koseski in Slomšek, tako prav živo govore o koristi ognja — a i o opasnosti tega prepotrebne življa. Na stotine in stotine je bilo že nesrečnih in smelo trdim, da je izmed desetih slučajev devet gotovo povzročila — deca, igraje se z vžigalicam. Evo naš slučaj! Bilo je v soboto popoldne — dne 28. prošlega meseca — ko jame na Rezmanovem posestvu goreti. Gospodinja gre klat prašiče; njeno odsotnost porabijo igrohlepni otroci ter zapalijo steljo v uti. Ogenj se siri s podvojeno hitrostjo in kmalu je vsa drvarnica v plamenu. V neposredni bližini se nahajajoča hiša — stanovališče — je bilo v veliki nevarnosti in le mirnemu vzduhu in okolščini, da je streha s skrilavcem krita, je zahvaliti nadaljna razširitev požara. Sicer se je vsled silne vročine celo strešina pod skrilavcem že vžigala, a k sreči so to pravočasno zapazili ter goreča mesta z vodo uspešno ugašali. Izredna sreča v nesreči!

Borovlje. Neki liferant v Medborovnici je imel že več kot 20 let svoje strelišče pri Dravi. Nikoli se še ni zgodila nobena nesreča, ker je cilar zmirom že od daleč zapazil kake bvosarje, ki so se morda tupatam pripeljali po Dravi tako, da je strelcu o pravem času lahko dal avizo. Vsak, ki je bil že tam, kjer je strelišče, ve, da se ne more lahko zgoditi kaka nesreča, le c. kr. okrajno glavarstvo v Celovcu je druge misli. Balo se je, da bi dotični liferant ne ustrelil kakega bvosarja ali pa kakega drvarja onstran Drave in zato je zaukazalo komisijo na licu mesta, katera je spoznala potrebo varnostne naprave. Nismo zoper to skrbli-

vost in pozornost c. kr. okr. glavarstva v Celovcu, zahtevamo pa z vso odločnostjo, da naše oblasti z vsemi ljudmi enako postopajo. Pavkarjevi lovci so dne 6. oktobra zvečer na Trati in na Otrovci ostro streljali in sredi vasi metali rakete in vendar se ne gane niti c. kr. državno pravdnštvo, niti c. kr. okr. glavarstvo, ki bo tem potepuhom z orožnim listom in z lovsko karto tako dolgo prizanašalo, da bo prišlo tudi pri nas po nedolžnem do prelitja krvi. Poznamo streno; pride pa tudi čas, ko jo bomo pošteno zmedli.

Iz Podjunske doline. Čudovito počasi napreduje naše šolsko vprašanje. Kakor hitro pride kak tak spis, v katerem se zahteva slovensko šolo, v Celovec, potem obleži in ni ga več videti. Če pa pricaplja par možičkov, ki nimajo ne otrok, ne posestva, v Celovec, in tam zaprosijo, plačani od različnih naših nasprotnikov za nemški pouk, potem jih sprejme deželni glavar in različni drugi visoki gospodje ter jih vodijo okoli iz pisarne do pisarne, kakor kake posebne čudezne prikazni. Vse se jim obljubi, najrajše bi deželni šolski svet v tisti kraj poslal kar več nemških učiteljev naenkrat, če bi pozneje ne zvedel v svojo lastno blamažo, da tisti, ki so prišli prosjačič za nemško šolo nimajo v občini nobenega glasu.

Tako se je zgodilo tudi, ko je pricapljal nekaj možičkov iz Sel, prosit za nemško šolo. Če pa Slovenci v kakem kraju opazijo, da je šola, kjer se samo ponemčuje, slaba, ker se otroci ničesar ne naučijo in če prosijo potem za pametnejši slovenski pouk, se take prošnje pustijo mirno ležati, češ, Slovenci so krotke duše in itak vse potrpijo. Kaj je tudi treba Slovencem novih šol, si mislijo ti gospodje.

Toda to še ni zadosti. Bog ne daj, če dobimo mi pouk od kakega učitelja, ki pozna naše razmere in ki je ostal še mož, da z nami čuti in nam pomaga. Takega učitelja bi spravili najrajše kar iz dežele. Tako se godi znanemu gospodu učitelju S. v Podjanski dolini, katerega hočejo dati v preiskavo in mu celo vzeti šolski pouk samo zaradi tega, ker poučuje otroke v tistem jeziku in na tak način, da ga otroci razumevajo in da se kaj dobrega naučijo za življenje.

Toda ne boste, gospoda v Celovcu! Vsaka sila ima svoj konec, in če boste šolsko vprašanje urejevali na tak način, kakor dosedaj, bomo enkrat pošteno zaropotali po celi slovenski deželi. Shod na shod naj se prireja, povsod naj se ljudstvo dvigne za pravice svojih otrok, katere ne pustimo več tako trapiti, kakor jih hočejo trapiti naši nasprotniki, deželni šolski svet in naša vlada.

Zato na dan, novo ustanovljeno šolsko društvo, dela je dovolj!

Vogrče. (Šola.) Krajni šolski svet je sklenil meseca junija t. l., da se v tukajšnji šoli vpelje slovenski učni jezik in je poslal prošnjo na c. kr. deželni šolski svet v Celovcu. Čakamo že torej celih pet mesecev, pa nam vedno tako pravična šolska oblast — molči, in nam ne da odgovora. Danes opozarjamo šolske oblasti, da nam takoj rešijo našo prošnjo, sicer bi bili primorani iskati pravico na drugem mestu.

Brnca. (Društveni dom.) Vrli naši tamburaši, ki so pred prilično dvema letoma ustanovili društvo «Dobrač», pričeli so nabirati prostovoljne doneske, s katerimi naj bi se v naši, od Nemcev in nemčurjev toli naskakovani vasi zidal društvu primeren dom, v katerem bi naj imela prostor tudi knjižnica in domači oder. Z veseljem je pozdraviti ta sklep, le žal, da ni našel dosedaj še pravega odmeva oziroma dovoljne denarne podpore, dasi so se obrnili s ponovnim pozivom do rodoljubnih src, katerim naj bi obstanek koroskega slovenstva ne bila slednja briga. Rodoljubi, — odprite srce — odprite roke!

Narodne zadeve.

Cenjenim naročnikom! Danes smo priložili poštne položnice, da jih čislani gg. naročniki uporabijo. Mnogo imamo v knjigah zabeleženih še gospodov, ki so najbrže pozabili izpolniti svojo narodno dolžnost in plačati borno naročnino za letošnje leto. Upamo, da to gotovo store. Za list se je oglasilo toliko naročnikov, da bo lahko redno izhajal vsakih 14 dni in sveta naloga slovenskih rodoljubov je, da se list, ki ga je rodila potreba

in korist, razširi v tednik. Torej vnovič pozivljamo na — dolžnost!

Ob priliki 60 letnega cesarjevega jubileja je bilo mnogo oseb odlikovanih z različnimi križci in redovi, mnogo uradnikov, tudi nekateri državni poslanci, dalje predsedniki odvetniških in notarskih zbornic, potem zastopniki industrije, nekateri župani večjih mest i. t. d. Na različne gospode, ki so že včasih storili vladi kako uslugo, in na druge, od katerih se mogoče pričakuje kaka usluga, je vlada mislila. Večalimanj so bili zastopniki vseh narodov v Avstriji deležni tega odlikovanja, in kjer je v kaki deželi več narodov, je vlada navadno gledala na to, da je prišel tudi kak zastopnik manjševilnega naroda v tisti deželi do te časti.

Toda samo na Koroškem je vlada na Slovenske popolnoma pozabila. Samo na Koroškem je vlada menda mnenja, da Slovencev tukaj ni. Koroški Slovenci imamo v vseh stanovih odlične zastopnike. Mi imamo na slovenskem ozemlju odlične vzor-duhovnike; mi imamo pridne slovenske uradnike in učitelje, četudi ni mnogo takih ki so ostali zvesti svojemu narodu; mi imamo večje trgovce, mi imamo tudi nekaj industrije, mi imamo državnega poslanca in odvetnike. Posebno pa obstoji koroški slovenski narod iz jako pridnih in vzornih kmetovalcev, tudi takih, ki se v vsakem oziru lahko merijo z nemškimi kmeti. Tudi nekaj večjih občin je v naših rokah, in na čelu teh občin so vsega spoštovanja vredni in odlični župani-posestniki, ki so za deželo in tudi za državo že mnogo storili.

Toda vlada nas ni hotela poznati niti pri tem splošnem odlikovanju, kjer je kar deževalo redov na vse strni. To je treba pibiti in zapomniti si za tiste čase, ko bo treba vladi napraviti kake usluge, in ves koroški narod že sedaj pooblašča našega zastopnika v državnem zboru, da naj proti taki vladi stopi v najodločnejšo opozicijo. Vlada, ki nam krati povsod, kjer le more, naše pravice, vlada, ki štiti vedno nasprotnike in nasprotniško delovanje proti nam, vlada, ki se niti pri cesarskem jubileju ne spominja svojega najzvestejšega naroda slovenskega na Koroškem, taka vlada ne zasluži nobenega zaupanja in nobenega podpiranja, pač pa najbolj strogo opozicijo.

Davke plačuje koroški kmet kakor vsak drugi. Krvni davek je med koroškimi Slovenci velik zaradi tega, ker so koroški slovenski vojaki že od nekdanj znani kot dobri in hrabri. Zvesto udan je bil koroški narod vedno svojemu cesarju in je to tudi vedno pokazal.

In vendar nam je dala vlada ravno pri tej priliki tako brco. To preziranje je tem hujše, ker so dobili odlikovanja nekateri, ki tega gotovo ne zaslužijo. Med temi je v prvi vrsti župan mesta Ptuj, Ornig. To je tisti župan, ki ničesar ni storil proti temu, da so ptujski in sploh spodnještajerski nemškutarski pobalini kakor roparje napadli Slovence, jih topli in trgali, vzeli denar ter napadli celo križ in pobijali uboge nedolžne romarje. To je tisti Ornig, ki je pozval policijo iz več nemških mest v Ptuj samo v ta namen, da so njegovi ljubljenci Slovence tem ložje napadli, ker jih je ta policija varovala. To je tisti Ornig, kateremu je socialno-demokratski list „Arbeiterwille“ javno predbacival še različna grda dejanja (menda celo goljufijo), in ki si vzlic temu ni upal nikdar nastopiti proti temu listu s tožbo. In ta človek je dobil enega največjih redov.

Zdaj pa naj vsak sam napravi sklep, kako se imamo mi ravnati proti taki vladi. Vseh misli povedati ne moremo, ker bi nas gotovo državno pravdnštvo zaplenilo.

Lep slovenski kmečki koledar je tisti, ki je izšel v „Narodni založbi“ v Celju za l. 1909. Tukaj najdete, koroški kmetje, mnogo lepega in podučnega berila za vse prilike našega gospodarstva, posebno še o živinoreji, i. t. d.

Miklova Zala. Vsakemu koroskemu Slovincu je znana pevest o Miklovi Zali, vsa njena vsebina pa je zapopadena v Meškovih besedah: «Miklova Zala, knjiga trpljenja in suženjstva koroških Slovencev.» V tej povesti nam opisuje g. prof. dr. I. Sket, jako živo boje naših pradedov, ki so branili rodno zemljo pred napadi krvoločnih Turkov in nam slika trpljenje našega vedno teptanega naroda. Naš rojak g. I. Spicar je po dr. Sketovi povesti spisal štiridejansko narodno igro pod imenom:

«Miklova Zala», o kateri bomo poročali pozneje obširno; naznanjamo danes le to, da se igra uprizori na novo zidanemu, velikemu odru gledališkega odseka tel. društva «Sokol» na Jesenicah tekom meseca februarja l. 1909. Priredila se bo tudi v tem slučaju posebna predstava za koroške Slovence, tako kot pri Meškovi igri: «Na smrt obsojeni?» Opozarjamo že danes na to predstavo, ki bo za koroške Slovence gotovo velikega pomena.

V znamenju sloge. Z ozirom na žalostne ljubljanske dogodke se je začelo delovati na to, da bi se med napredno (liberalno) in slov. ljudsko stranko (klerikalno) složno postopalo v narodnih stvareh. Zeleti bi bilo tem prizadevanjem obilo uspeha. Iskreno bi bilo zeleti dalje, da bi namepravana ljubljanska sloga predvsem vplivala na časopisje po vseh deželah. Naj bi vendar nehala vsaj deloma ono nekrščansko postopanje, ko se zabavlja čez nasprotnika samo zato, ker je nasprotnik in se pristašu drugačnega političnega mišljenja ne prizna tudi dobrih stvari.

Gospodarska vprašanja.

Nekaj o vinu.

Skoro izključno — kolikor pač kupijo vina na Spodnjem Štajerskem — kupujejo Korošci pri naših najhujših narodnih zagrizencih, bodisi v Mariboru (Pugl in Rosman, Hausmaninger, Girstmayer, da celo Wastian), bodisi v Ptujju (Perko, Fürst, Matzun, Kravagna i. t. d.). S tem škodujejo slovenskim vinogradnikom. Nemčurji kupijo — ker ljudstvo vsled splošne bede mora prodati — jako po ceni vino (Kravagna v Ptujju je plačeval letos «izabelo» po 8 do 12 vinarjev, ponuja pa jo v «Tagespost» po 20 do 24 vinarjev hektoliter) in ga potem pokvarjenega prodajo za drag denar. Pri tem pa trpi dobro ime naših vin, na drugi strani pa si kujejo ti zagrizenci zlate in pletejo s tem biče, kišvigajo po ubogi slovenski pari.

Dosedaj so Nemci vsaj kupovali vino tudi od Slovencev, od sedaj naprej pa Slovence bojkotirajo. Vsak večji gostilničar iz nemškega dela Štajerskega se obrne na nemški narodni svet na Spodnjem Štajerskem s prošnjo, naj mu priporoči prodajalca — seveda Nemca ali nemškutarja ali vsaj mlačneža ... Tako Nemci, kako pa mi?

Ko bi le mi tudi poznali praktično geslo: Svoji k svojim! Koroški slovenski gostilničarji kupujejo slabo vino za drag denar. Ko bi le enkrat hoteli sami kupiti pri pridelovalcu, gotovo ne bi več prestopili praga nemškega vinotrzca, kajti prepričali bi se o pristnosti tega in onega vina. Koroški slovenski gostilničarji, ki bi lahko podpirali slovenske vinske pridelovalce, podpirajo na ta način tudi svoje grobokope. Vino se dobi na Štajerskem od navadne kakovosti do res prima kvalitete.

Ce krava zadržuje mleko, je treba pritisniti s prsti obeh rok nekako v sredi njene hrbtenice. Če to storimo eno minuto, se krava ne brani več dati mleka.

Zveza ogrskih kmetov je vložila pri ogrskem domobranskem ministru prošnjo, naj se poučujejo vojaki v zadrugi in sicer praktično na ta način, da bi se snovale med vojaki zadruga, ki bi preskrbovale vojake. Zveza opozarja na italijansko in francosko armado, katerima preskrbujejo različne zadruga hrano in razne potrebešine.

Kako naredimo domače mlo brez posebnih priprav. Vzemimo 5 kg živega apna in poškopimo ga z vodo, da razpade v prah. Temu je primešati 1 kg sode, eno uro pozneje pa se mu prilije 6 litrov destilirane vode in se vse dobro zmeša. To tekočino pustimo, da se poleže, potem pa se odlije ona čista tekočina, kakor kak lug, katerega potem s 15 kg loja dobro prevremo,

in sicer 4—5 ur. Med kuhanjem zalivamo z lugom, ki ga dobimo, ako ostanku apna in sode prilijemo vode. To dobro zmešamo in pustimo zopet stati. Od loja se potem s pomočjo navadne kuhinjske soli — kakih 5 kg izloči mlo. Ako imamo več loja, se temu primerno vzame tudi apna, soli i. t. d.

Katero mleko je najboljše. Skušnja je pokazala, da je mleko, namolzeno zjutraj, veliko slabše nego ono, ki je namolzeno opoldne ali zvečer. Pri preiskavanju se je našlo, da je imelo mleko, od jutra le 2.17% smetane, od večera pa 5.42%. Tudi kozje mleko ima skoro iste lastnosti. Ravno tako se je pokazalo, da je v mleku, ki ga dobimo proti koncu moljenja, skoro desetkrat več redilnih snovi, kakor pa ono od začetka.

Raznoterosti.

Starostno zavarovanje delavcev in samostojnih gospodarjev pred durmi. Načrt za tako zavarovanje je zagotovljen in se predloži državnemu zboru. Važno je, da se ne bodo zavarovali le delavci, ampak tudi samostojni obrtniki, kmetje in manjši trgovci, ki imajo kvečjemu dva delavca in kojih letni dohodki ne presegajo 2400 K. Delavci bodo preskrbljeni tudi, če se pohabijo ali zbole, samostojni pa le v starosti. Delavci bodo plačevali svoje zneske na teden (od 12 do 72 h) samostojni pa mesečne zneske po 1 K. Zanima nas najbolj, kdaj in koliko letne pokojnine je zavarovancem pričakovati. Samostojni morejo dobiti najmanj 150 K letnega prispevka, kvečjemu pa letnih 246 K, delavci pa najmanj 144 K, kvečjemu 558 K na leto. Polovico doneska bo moral plačati delodajalec, polovico delavec. Zato skrbi marsikateri samostojni posestnik že zdaj, ali bo mogel zavarovalnino za svoja delavca in zase zmagati. Ako zavarovanec umrje, dobi njegova rodbina enkratno odpravnino. Nastali bodo posebni okrajni uradi, podrejeni deželni in končno državni oblasti. Šele, ko bo izdana postava, bo mogoče vse natančno presoditi, vsekakor pozdravljamo za zdaj dejstvo, da se je pri načrtu mislilo tudi na manjše samostojne posestnike.

Grozne nesreče v rudnikih. V Hammu na Vestfalskem so dne 12. m. m. v rudniku Radbod eksplodirali plini. V rudniku je bilo 400 rudarjev, od teh so dosedaj spravili samo tri mrličje in 27 ranjencev na dan vsi drugi so pa izgubljeni, ker je bilo treba vstaviti rešilna dela in djati cel rov pod vodo, da se uduši požar, ki je nastal vsled grozne eksplozije. Ponesrečeni rudarji so bili po ogromni večini Avstrijci, večinoma Poljaki. Za zaostale po ponesrečencih se nabirajo darovi. «Kölnische Zeitung» je nabrala štiri tisoč mark. Nemški cesar in predsednik francoske republike sta izrazila sožalje na grozni nesreči. Ko je prišel nemški prestolonaslednik na mesto nesreče, je ljudstvo mrmralo in en delavec mu je priporočal, naj vendar enkrat na Nemškem napravijo postave v boljše varstvo delavcev. Tako pa delavci večkrat opazijo nevarnost, toda pomagati si ne morejo! Tudi na Nemškem ni vse zlato, kar se sveti.

Zaradi piva so se socialdemokratje na Štajerskem s pivovararji poravnali. Sedaj bodo menda zopet po stari ceni pili pivo. Mi pa pravimo: Pijmo na Koroškem raje vino, če se že nočemo alkoholne pijače popolnoma zdržati. Vino je bolj zdravo in tisti gostilničar, ki ga kupi pristnega pri kmetu na Goriškem, Istrskem, Dalmatinskem, Štajerskem ali Kranjskem, ga tudi lahko dober kup toči.

Zverinska mati in ženska. Neka ženska Wimmer pri Landshutu na Bavarskem je imela otroke različnih ljudi na hrani in oskrbi. Da bi napravila iz njih «angeljčke», jih je zastrupila. Zastrupila je tudi lastnih 12 otrok. Prišli so ji sedaj na sled in jo zaprli. Ali je to tudi kultura?

Pismonoša z letno plačo 140.000 kron. Tako drago plačanega pismonošo imajo Zedinjene države v Alaski. Seveda mora iz tega denarja plačevati vse stroške, ki jih zahteva njegova služba. Ti stroški niso majhni. Dvakrat na mesec mora prevoziti na saneh po snegu in ledu 680 km, in sicer ima v sani uprežene pse. Vsakokratna vožnja treja teden dni. V ta namen si mora držati in hraniti na stotine psov, tako da mu od velike plače pri znani draginji v Alaski pač malo ostane.

Svoji k svojim!

Proda se izvanredno

dobro vino

(letošnji pridelek) od vinogradarja

Fr. Janžekovič, Samušani

Žel. postaja in pošta Moškanjci, (niže Ptujja).

Mošt je imel 20—22° sladkorja. Vino je iz znanega Turakoga vrha (Türkenberger) je jako finega okusa in zelo močno. — Za pristnost se jamol. 3—2

Lovske puške

9 vseh sestav, priznано delo prve vrste, z najboljšim strelnim učinkom priporoča 52-10 Prva borovska tovarna orožja

PETER WERNIG

c. in kr. dvorni založnik v Borovljah :: Koroško. Slovenski ceniki brezplačno in poštnine prosto.

Epilepsija.

Kdor trpi na božjasti, krču in drugih nervoznih boleznih, zahteva naj knjigo o tem.

62-19 Dobi jo zastoj in poštnine prosto v 7 Labudovi lekarni, Frankobrod o. M. (Privil. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.)

Hranilnica in posojilnica

v Borovljah

uraduje vsako nedeljo od 10. do 12. ure dopoldne v hiši štev. 50.

Vloge se obrestujejo po 4% izposojila se dajejo proti plačilu 4³/₄% obresti. 13 52-7

Med tednom dajeta pojasnila ravnatelj posojilnice gosp. Ludovik Borovnik v Borovljah in tajnik gosp. Mihael Turk v Resnici.

Kmetijska nakupovalna in prodajalna zadruga :: Sv. Križ pri Mariboru pošta Zg. Sv. Kungota

ima po zmernih cenah naprodaj

300 hl

dobrega sadjevca

veliko množino vsakovrstnih

jabolk

in okoli 200 q 14 3-3

plemenitih kostanjev.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celovcu.

Akcijski kapital K 2.000.000.

Denarne vloge obrestujemo po

4¹/₂%

od dne vloge do dneva vzdiga.

☘ Kolodvorska oesta št. 27. ☘

Zamenjava in eskomptuje izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapadle kupone. Daje predujme na vrednostne papirje. — Zavaruje srečke proti kurzni izgubi. Vinkuluje in devinkuluje vojaške in ženitninske kavcije. Eskompt in inkasso menic. :: Borzna naročila.

Centrala v Ljubljani. Podružnica v Spljetu.

Turške srečke. Šest žrebanj na leto. Glavni dobiček 300.000 frankov. Na mesečno odplačevanje po K 8.— za komad. 1 52-18

Tiske srečke s 4% obrestmi. Dve žrebanji na leto. Glavni dobiček K 180.000. Na mesečno vplačevanje po K 10.— za komad.

Prodaja vseh vrst vred papirjev proti gotovini po dnevnem kurzu.